

Kemény Zsigmond

IDŐSB SZÁSZ KÁROLY

AMTAK Bt, 2025

Cop. AMTAK Bt, 2025

Felelős szerkesztő: Varsányi József

Kiadó: AMTAK Bt, 2040 Budaörs, Semmelweis u. 6/B.

06 20 218 6762 amtakbt@gmail.com

www.amtak.hu

Látogasson el webáruházunkba, és böngésszen!

ISBN 978-615-6907-40-0

Készült: AMTAK Bt, Budaörs

Huszonöt éve már, hogy Szász Károly a politikai tevékenységtől úgyszólván egészen visszavonult, és hat éve, hogy sírban nyugszik.

S midőn most a tudóstársaság rendeletéből és szívem forró óhajtása szerint emlékezetének megújításához járulok, küzdenem kell azon igéző hatás ellen, melyet a kitűnő férfiú szónoklatai reám mint gyermekre és serdülő ifjúra gyakoroltak, meg kell feledkezmem a tapsviharról, mellyel a testvérhaza meggyetermeiben és országházában annyszor üdvezelteték; mert e benyomások varázsa közt eléggé nem vehetném tekintetbe, hogy miután a *hely*, hol Szász Károly a vélemények alakítására eldöntőleg befolyt, és a *kor*, mely fényes, de rövid politikai pályájának tanúja volt, távol esik *tőlünk*; nekem nem lehet számítás alá venni a keveseket, kik hallák őt, s kik oldala mellett vagy vele szemben küzdvén, visszaemlékezéseikkel egészíthetik ki azt, amit én csak általánosan érintenék.

Mindig nehéz föladat volt egészen új nemzedékre régi történetek elbeszélésével hatni, kivált ha a múltat a jelennel egybekötő kapcsok szétszakadtak, s kivált ha a cselekvények színhelye nem az, melyre egykor a közfigyelem összpontosítva vala.

Midőn Szász Károly Erdélyben az eszmék mozgalmának megindítására és vezetésére eldöntőleg folyt be, ugyanakkor Magyarországon kiváló érdekű kérdések fölött nagy élénkséggel vitatkoztak nagy tekintélyű férfiak.

S csoda-e, ha a közfigyelem inkább fordult Pozsony, mint Kolozsvár felé, s ha egy erdélyi nevezetes férfiú életének és hatásának rajzánál inkább vagyok részletezésre utasítva, mint az emlékbeszédeknel rendszerint szokásban van?

Igyekezem azonban határt szabni magamnak, hogy tisztelt hallgatóim béketűrésével vissza ne éljek.

De megdöbbszent egy más körülmény is.

Erdély közéletének újabbkori fejleményei oly szoros viszonyban állanak némely régi, mondhatnám, igen régi történetekkel, hogy aki a jelen század harmadik évtizedében mutatkozni kezdő eszmemozgalmak jellemét és a szereplő egyének hatáskörét ismerni akarja, kénytelen azon harctérre és diplomáciai tusákra is visszatekinteni, melyek Erdélyt nemzeti fejedelmeitől megfosztották, hogy bizonyos feltételek mellett ismét a magyar korona alá hozhassák.

Én sem feledhetem tehát, hogy csak a múlt régibb emlékeiből lehet azon piedesztált építeni, amelyről Szász Károly alakja jól kivehető.

A történetíró szakmáját kell a szónoklat számára igénybe vennem -, nem a hatás, de a megértetés vágyáért.

S midőn világos leszek, vajon nem kockáztatom-e, hogy fárasztónak tartsanak?

Erős eltökélésem továbbá ama pártharcok rajzánál, melyek főként 1831-től az 1834-i országgyűlés bezáráig mindig élesebbé váltak, a nyugodt, mondhatnám, hideg tárgyilagosság mellett maradni.

Inkább általános leszek, inkább csak tetejét érintem a kérdéseknek, mintsem a részletek miatt félreérttesem.

Szabad néhol a helyi, a körülményektől nyert színt a tényekről letörlni, nemcsak a kímélet, de a magasabb szempontból vett igazság kedvéért is.

S én igénybe veszem e jogot, óvakodva a vele visszaéléstől.

Még egy megjegyzésem van.

Tudatik, hogy 1848 előtt mind Magyarországon, mind Erdélyben határozottan körvonalazott pártok voltak, melyek kölcsönösen tévedve, de mindig jóhiszemmel törekedve, olykor annyira elváltak nézeteikben egymástól, hogy közös találkozási pontjuk egyedül csak a lángoló, az áldozatokra kész honszeretet volt.

Most már a vitakérdésekkel együtt a pártok megszűntek, mégpedig nemcsak künn az életben, de benn a kedélyekben is. Letettük zászlóinkat, mikre szükségünk nincs többé; megtartottuk a hazaszeretetet, mely egykori küzdelmeink közt is hűn kísért, s mostani egyetértésünkben bizony el nem fog tőlünk soha válni.